

15

Փարա

ՕՐԱԹԵՐԹ

15

Փարա

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, տարեկան գինն է Գօլտոյ ե. գաւառաց համար 7 արծաթ մեծիտ կամ խիլ . գաւառական օրա-տարութեան ծախքը մեր վրայ է : վեցամսեայ ե. եռամսեայ բաժա-նորդ ալ կը հրաւիրուին :

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ հարցի պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբ. գիր Ռիզա փաշա խան Թ. 14 : Խմբագրութեան ուղղեալ գիր եւ տրուիր : Ծանուցման առջ մեկ ամիսով համար 3 դրաւ է : ամիս ա-գամի համար սակարկութիւն կը լլայ :

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

ԵՒԳՈՒԿԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Պատուական Խմբագիր

Առաջին անգամն է որ կը գրեմ Զեղ. Թէն շատ տխուր :

Ինչպէս սովորութիւն է ասել, ուխտա-ւորի մը պէս կը կոխկռտեմ հողերը, այն ուխտաւորին՝ որոյ ջերմեանդուծեան չափով կ'ործարծի իւր պաշտած էակին վրայ արածքայ կարգի կարողութիւն մը նշմարելու ցանկութիւնը : Եթէ կըրցած էք չափել իմ հայրենասիրական զգաց-մանց աստիճան, կընաքնակ գիտնալ թէ ինչեր կը ցանկամ տեսնել Հայրենեացս մէջ : Այլ աւա՛ղ տխուր հաւատքի մ'եմ խաղալիկ :

Զի արդարեւ այժմ կը գիտեմ մեր կեան-քը յուզող ու էէ շարժաւիթ . ի շնորհ կորսնեմ միջնորդական երևոյթ մ'այդ ամենուն մէջ . ամեն դարձ և ամեն խօսք հան կը յանդին՝ ուր քառի խնդիրը զո-րաւորագոյն կերպիւ կը մաքաւի այս խեղճ ազգի իրական շահուց դէմ և ուր վերջապէս անձնականութեան թմբակը կը չալուի ուժգին :

Եղաւ օր մը՝ տօնելի օր յորում Թա-ղակոնք Ս. Ստեփաննոսի խցիկին մէջ ձեռք առին վարժարանական խնդիրը : Նախակրթարանը Ուսումնարանէն բաժ-նել, աղքատաց գանձակներ հասոյթ. ներուն տիրանալ, Ս. Երուստղիմայ կալ-ուածքներէն գոյացած հասոյթը կիսել և վերջապէս հարիւր լիւրայով հարիւր փարայ չարժեքի վարժարան մը կառա-վարել, ահա ասոնք էին թաղականաց սպանիական դղեակները, երբ յաւիտեան Տ. Ճ. կանխագուշակեց թէ այս իրարան. ցումն ալ «ինչ ըսել է» ի եռանդուն բա-ցագանչութենէն անդին չը պիտի անցնի . ես ընդհակառակը բան մը յուսացի, թէ անկեղծ խօսելով յիմարական էր այդ յոյս, վկայութեան ներդաշնակութիւն յուսալու չափ յիմարական :

Բիւրաւոր նկատողութիւններէ յետոյ՝ որոց թիւը Առաւուած միայն գիտէ թէ որչափ էր, Թաղակոնք վերջապէս յաջո-ղեցան առ Երեսփ. Ժողովը ուղղեալ բա-նաձև մը խմբագրել . . . և լմնցաւ : Լը-մնցաւ բառին յաւիտեանական առամարը լմնցաւ : զի այն օրէ ասոնք չը գիտեմ

որչափ օրեր, որչափ ամիսներ անցան և տակաւին լոյս չը տեսաւ այդ բանաձև, թերևս դատարանաց արդարագունին առջև ելլելու համար :

Բայց խնդիրը կենսական է և արա-քայ կարգի ստիպողականութիւն ունի՝ որուն համար կը պարտաւորինք ի սրտէ մաղթել՝ որ ատոր բուն հեղինակներ-եր կու Ռահվիրայներ-Չամբէթէնեան և Ի. Բէկեան բաղդ ունենան օր առաջ պաշտ-պանել իրենց դատ յայն ատեան՝ ուր ե-լած պէտք է լինի՝ Ս. Ստեփաննոսի գե-րեզմանոցին մէջ կորսուելէ յետոյ : Այլ աւա՛ղ դեռ ժամանակ կայ և մենք դա-տապարտուած ենք տակաւին լուր Զամ-բէթէնեանի պողոտախօսութիւնները և հանդիսատես լինել ծերուկ իփէկեանի ծեծեքումներուն :

Տա՛յր Առաւուած՝ որ գէթ երկուստար-դութիւնն օթափէր և հանձնեայ մը կազմէր Շուշանային ծերերու շահապա-կութեանց դէմ . զի տխուր է ներկայ վիճակ և գուցէ մահուան չափ տխուր լինի, եթէ իմ այս երկու օրագիրն բա-րեմաղթութիւններ չիրագործին շուտով : Զարմանալի չէ՞ Պատկն. Մելիքեան, տես-նել ծերութիւն մը՝ որ գերեզմանին եզ-րին վրայ իսկ կը խօսի և կուայ ծրագ-րեր կը խմբագրէ, իսկ անդին տեսնել երկուստարդութիւն մը՝ որ ինքզինք գին-ւոյ տակաւններուն մէջ թաղել և ճշմա-րիտ հաճոյքը բաժակաց ընդհարման մէջ որոնել գիտէ միայն, երկուստարդութիւն մը՝ որ առաւելնէ մինչև երեկոյ «սըլիք սըլիք» փոփոխները կը չափէ և կը ցըցունէ թէ ինք ինչպէս Ազգին «նայալէ» և իր ապագային նկատմամբ բնաւ գտողափար չունի . երկուստարդութիւն մը՝ որ շու-կաներուն մէջ չամաչեր կ'օշոտ, կ'օպիտ և թժականներով անպատուել իւր Հայաս-տանցի համարիւն եղբայրներ, Եւդոկիոյ նիւթական և բարոյական վիճակ դերա-դանց համարելու տղայական ճնապար ծուծեամբ, թերևս այդ յառաջդիմու-թիւնք բաղմաթիւ նօթի և տկուղ աղքա-տաց ոչինչներուն և կարգ մը Հինաիկեա-նի կամ Գառնեմանի պէս բարձրագոյն հանճարներու (') վրայ չափելով : Առա-ւուած Գրիգորի . . . Առաւուած Հայաս-տանեայց . . .

Գառնեայց ալ սկսեցին դերակատար

լինել տխուր ողբերգութեանց, և սրպէս զի լուր դեր մը կատարած լինին, անց-եալ օր Վարչութեան՝ հարաւանեաց ինչ ինչ կանոններու աւթիւ, զրկած պաշ-տօնագրին ի պատասխան միահազոյն մերժման գիր մը օտորագրեցին և ի մէջ ալ ողջ յայտարարեցին թէ «անհնար է Ա-ռաքելական Ս. Եկեղեցւոյ անփոփոխ կանոնները Վարչութեան փոփոխելի կա-նոններուն ենթարկել և թէ մեք հոգե-չնորհ քահանայք պարտաւորենք պատկը կատարել, ինչով որ ալ գայ հարսը թէ կառքով և թէ ուղտով . որովհետեւ խըն-դիրը հարսը կառքով տանելու կամ չը տանելու վրայ էր մեծ մասամբ :

Է՛հ որչափ հոգեչնորհ . . . Թողովը՝ որ այս մասին երկու կնիմանէ ալ չափազանց նախանձալուծութիւն ցոյց տրուած է, և չէր վալլեր կառքի խնդիր մը՝ մինչև Ե-րեսփախանութեան գրասենտին վրայ հանել, մինչպէս անդին բիւրուօր կեն-սական խնդիրներ կրնային անոր ուշադ-րութեան աւարկայ դառնալ : Է՛ր այդ-այդ քահանայք է՛ր հոգեչնորհ կանուա-նեն դիմքեանս, որոց կեանքն ամբողջ կրնանք օրինակութիւն համարել Շնոր-հալոյն կենաց, եթէ բառերն ալ փո-խած լինին իրենց նշանակութիւն կամ նիկօլը Շնորհալոյն հետ չփոխելու չափ ապուշներ գանսւին տալուին :

Տա՛յր Առաւուած որ հոգեչնորհ լինէին :

Այս օրեր «Մէրայի» մը շինութեան խնդիր երևան եկած է, որոյ ծախքէն կտրուոր բաժին մ'ալ Հայ Ժողովրդեան կը հանուի : Սակայն Ժողովուրդը իւր անձկութեան մէջ նկատելով՝ որ արդէն չափէն աւելի ծանրութիւն մ'եղած է ճանապարհաց կրկնակի և երբեմն եր-րակի շինութիւն, չնորհիւ Գառնեայց Ե-ֆէնտիի երկրաչափական անժխտելի առ-դանդին, կը փութայ հանրագրով մը դիմել Ազգ. Վարչութեան, և խնդրել որ զԺողովուրդն այդ ոչ օրինական տուրքէն ազատելու միջոց գտնէ . նկատելով մա-նաւանդ թէ՛ այսօր Պէլէաիէի անուակին մէջ իննսուն հազար դահեկանի չափ պատրաստ դրամ կայ, որ նմանօրինակ քաղաքային շէնքերու կրնայ յատկանալ : Ասոր վրայ Ռէուֆ պէյ առատիկ զայրա-ցած թագրիր մը կը գրէ Ժողովոյ, և ի մէջ ալ ողջ «համիլէթսիդ» և «եռատիդ» կանուանէ զայդ խնդրարկու Ժողովուրդ :

որ այս պարագայիս մէջ ամբողջ Եւրոպայի կիսագնակ Հայ ժողովրդեան զգացմանը թարգմանն հանդիսացած էր :

Ե՛հ, տարօրինակ են մարդիկ : Ժողովուրդը մը՝ որ իւր սիրելի վեհապետին նուիրական բերանէն՝ սիրելի, հաւատաւորիմ և այլն պատուաբեր մակերանները կը լսէ, մի և նոյն ժողովուրդը կանպատուի այնպիսի պաշտօնէն մը՝ որ թէև զարգացումն կուրծք մ'ունի, այլ դժբաղդաբար չը գիտեր թէ՝ ո՛ւր է իւր վեհապետին կամքը և թէ ի՞նչ լեզու գործածել կը պարտի դէպ իւր վեհապետին սիրոյն արժանացած ժողովուրդը :

Բայց նկատելով՝ որ Ռէսուֆ պէյ ալ և այլ ատեն աւելի ծանր նախատինքներ տեղացած է Ազգին վրայ, և գրեթէ իւր ամբողջական ոճը դարձած է հեգնել ու անպատուել զմեզ, առայնքան զարմանալի չը թուիր, քան որչափ Տ. Զ. ի լրջութիւն՝ որ մերթ դափնիններով կը զարդարէր Ն. վեհապետին ճակատ. և որ կը պարտէր իբրեւ ուղղամիտ թղթակից կամ կանուխ չը դատել և կամ իւր սխալ դատողութիւնը չտակել քաջաբար : Իսկ եթէ Տ. Զ.՝ զոր կը յարգեմ լուրջ նայն օրտէս, այդ հանրագրին մէջ ստորագրութիւն չունենալուն համար, ձախող միջոցառութեան մը ազդեցութեամբ կընայ հանդարտիլ, այդ ուրիշ խընդիր է :

Եթէ դուք լսէք, քարերը պիտի աղաղակեն :

Այսպէս պատ. Մելիքեան, ոչինչ կըրնայ զիս մխիթարել, ոչինչ վեր հանել պատրանք աշխարհէն : Պատրանք, գոչեցի անցեալ օր երբ աւետեցին ինձ թէ՝ Մարտիրոս վարդապետ իւր կերկերուն ձայնով Պոսիւէի նախանձը շարժող քարոջներ կը խօսի դէս ու դէն : Մարտիրոս վարդապետ՝ որ յինքեան ամբողջ մէկ տարի պատմութիւնը կը ներկայէր, որ տեսակ տեսակ պատուական հնութեանց մէջ ծրարուած դանձ մ'է անարժէք, և որ վերջապէս հիւրանոց մ'է հալածեալ կենդանիներու, այսօր փողոցներու մէջ փառք ու պատիւ կուսեցնէ Հայ եկեղեցականութեան անուան . . . Պատրանք գոչեցի, երբ բոլոր գուժեց թէ՝ փոխառաջնորդի պաշտօն և բնականապէս առար բոլոր յարակից փառիւկ պարտականութիւններ Տ. Յակոբ Տնայէնեանի յանձնուեցաւ : քահանայ մը՝ որ մերթ լիմ անապատի մէջ ճգնաւորական կեանք վարած է, և ամեն առաւելութիւնն ունենալով հանգերձ, ունեցած է նաև զերեմիա եպիսկոպոս շանթահարելու քաջութիւնն յառանձին եկեղեցւոյ, խիստ դանդիկ լեզուաւ : Գահանայ մը՝ որ մի օր եկեղեցւոյ կորնթարդ կամարները դարձած է գոռացած առեն թէ՝ «Դպրոցն անհաւատութիւն կը սորվեցնէ» :

Այ հերիք է, ուրիշ անգամ վերստին տեսնուելու խոստումով Ձեզ կը ներկայէ իւր յարգանքները
26 հոգ
1884 թ. Երկաթ. 22
Երեւան

Ինչպէս երէկ գրած էինք, Պատրիարքական Գեր. փոխանորդը Ոստիկանութեան դռան երթալով երէկ, Վոեմ նախարարին հետ տեսակցեցաւ և տեղեկացաւ թէ Սէլանիկէն մայրաքաղաք բերուող 53 գործաւորք կառավարութեան օրինաց հակառակ անցագիր ըստանալուն համար մայրաքաղաքս բերուած և բանտարկուած են : Կառավարութեան օրէնքը կը տրամադրէ եղեր որ օտար երկրիներ աշխատելու հրաւիրուող և է անձ անցագիր առնելու պահուն պարտաւոր է իւր պայմանագրութիւնը Գաղափարապետութեան ներկայացնել և վաւերացնել տալ : Սելանիկ գացող գործաւորք օրինաց այս տրամադրութիւնը չեն ուղեր յարգել : Հետևաբար ոչ միայն իրենք այլ և անցագրատան պաշտօնեան և էս. նաֆի քէհեան որք կանոնին այս տրամադրութիւնը չը յարգելով անցագիր առած են, յիշեալ գործաւորաց, միանգամայն յանցաւոր ըլլալով, անցագրատան պաշտօնեան պաշտօնակ եղած և էս. նաֆի քէհեան տուգանքի դատապարտուած են : Իսկ վերոյիշեալ գործաւորք իրենց երկիրը պիտի ղրկուին ոչ իբրեւ յարսոր այլ իբրեւ ի պատիժ :

Գեր. փոխանորդը Մամուլ արտօնատէր Այվազեան էֆ. ի խնդրոյն վրա ալ տեղեկութիւն ստացաւ թէ, Այվազեան էֆէնտի ինչ-որ բ. Դրնէն յանձնուած ըլլալով, այս մասին ու է տնօրէնութիւն մ'ընելը մի միայն Բ. Դրան կը վերաբերի :

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը երէկ իրիկուն խառնակազ Ունճեան Մեծ. Արիկ էֆ. ի տունը հիւր եղաւ :

Ունճեանեան խորհուրդը Այվազեան Արքայապետ էֆ. ի առաքելութեան խնդրոյն նկատմամբ Ազգ. վարչութեան մատուցած տեղեկագրին մէջ փոքրիկ պատասխանատուութեան բաժին մ'ալ Գեր. փոխանորդին հանած ըլլալով, Գեր. փոխանորդը Գաղ. ժողովոյ բողոք բարձր է :

Խառն ժողովը այսօր Պատրիարքարան նիստ ընելու հրաւիրուած է :

Պար տիւ Պոսֆոր իւր երէկուան թրուով Ա. Այվազեան էֆէնտի առաքելութեան վրայ խօսելով հեռեւեալ դիտողութիւնը կընէ .

«Մայր գերեզմանի օր Հայոց Ազգային ժողովը վերոյիշեալ տեղեկագիրը (Ունճեմ. խորհրդոյ տեղեկագիրն ըսել կուզէ) իւր յառաջիկայ նստին մէջ նկատողութեան առնելով, Պ. Այվազեանը իւր երեսփոխանական անձնին զոր անարժանաբար ըստացած է, անկեալ պիտի հրատարակէ : Սակայն ասիկա լոկ բարոյական պատիժ մը ըլլալով որ չկրնար Այվազեանի նման անձանց վրայ իւր տպաւորութիւնն ընել, հարկ է օր քաղաքական իշխանութեան յանձնուի Պ. Այվազեան և նիւթական պատժով ալ պատժուի : »

ՆԵՐՓԻՆ

Էքս լետ կը գրէ թէ՝ անդիտական կառավարութեան կողմէն Բ. Դուռը մատուցուած ծանուցագիրը ի մասին Ե. գիպտոսի ներքին կազմութեան, Նախարարաց ժողովոյ կիրակի աւուր նստին մէջ կարգացուեր է, և յառաջիկայ շաբթու պատասխանագրին ձևը վեհ. Օսլ. թանին պիտի ներկայացուի :

Էքսփրէս յոյս կը յայտնէ թէ՝ Բ. Դուռը ծանուցագրին գոնէ գիտաւոր կէտերը պիտի ընդունի, քանի որ եւրոպական տէրութիւններէն առանձին գործել չուզեր :

Գոհիւրէն հասած մասնաւոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ, Պէյքըր փաշայի Սուլտան ղրկուելու լաւը զոր Հալաս տուած էր, անհիմն է : Ստոյգ է որ Գոհիւրէն նոր զօրք կը ղրկուի ի Սուլտան սուլտ Մարգարէին դէմ, և յոյս կայ թէ Ապտիւլ Բահման փաշա քիչ ատենէն 9000 հոգի պիտի ունենայ իւր արամադրութեան ներքեւ : Անգղիացի պայաններէն Հիւսէյն-պաշա այս շաբթու խարթում կը մեկնի, եգիպտական սպայաժողովոյ գլխաւոր Հիւսէյն պէյի հետ, որուն օգնական պիտի լինի Ապտիւլ Բահման փաշայի բանակին մէջ : Կերեկի թէ եգիպտական բանակը առայժմ պաշտպանողական դիրք մը պիտի առնու. վասն զի անձրեային եղանակը օր կեդրոնական Աֆրիկէի մէջ պատերազմական դժուարութիւններու պատճառ կը լինի, կը մօտենայ, Եւ սակայն մեծ յոյս կայ որ եգիպտական բանակը օրը Էփրատի վտարի հրամանատարութեամբ յառաջիկայ դարնան սուլտ Մարգարէին առաջադրութիւնը պիտի յաջողի ջախջախելու :

Օտէսայի նաւահանգիստը ծածկող առաջը օր շոգեմաւի երթևեկութիւնը բոլորովին դադարեցուցած էր և օր ամբողջ ձմեռ շարունակուելու երկիւղ կար, այս անգամ ի մեծ զարմանաւ մենեցուն հալելով, երթևեկութիւնը վերստին սկսեց են :

Տեղեկութիւն կուտայ Էքսփրէս թէ վիէննայի Օսմ. դեսպան Էթհէմ փաշա Պօլիս կանչուած է : Արդէն Էթհէմ փաշա քանի մը ամիս առաջ դեսպանութենէ հրաժարելով, տեղակալի պաշտօն կը վարէր : Իսկ Արիֆի փաշա օր այժմ Արտաքին գործոց նախարար է, վիէննայի դեսպան կարգուած էր, Ուստի բնական է որ Էթհէմ փաշա մայրաքաղաք դառնայ, օսկայն վիէննայի Օսմ. դեսպանին ընտրութիւնը Էթհէմ յայտնի չէ, քանի որ Արիֆի փաշա Արտաքին գործոց նախարարի պաշտօն կը վարէ :

Մէվլուտի տօնին առթիւ Պէշիկ-թաշի մզկիթէն մինչև Երուզղի պալատը Սուլթանին անցնելիք ճամբուն վրայ շարուած բոլոր զօրաց շաքարեղէն և օշաւակ բաժնուեր է :

Մուսուլէն հասած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ չէյի Ուպէյտուլլահ խաղաղ և հանդարտ կեանք մը կը վարէ, սակայն իւր աղան ուր ըլլալը յայտնի

չըլլալով, չէ լինի մտածանքութեան պատ-
ճառ եղեր է :

— Հիշենական կառավարութիւնը ծո-
վային և ցամաքային թնդանթաց վրայ
աւելցուցեր է Նորաշինի տնտես-
ութիւնը : Այժմէն կը ծանու-
ցանեն թէ կառավարութիւնը ծովեզե-
րաց պաշտպանութեան համար Լէյ ծո-
վաւորման ալ ընդունել է :

— Նէօլոյոս կը գրէ թէ Բ. Դուռը
Երուսաղէմի Պատրիարքական ընտրելեաց
ցանկը տակաւին չէ վերադարձուցեր :
Այս պաշտպան պատճառը սա է եղեր
որ միաբանութեան ցանկը հեռագրու-
հաղորդուած ըլլալով առ Բ. Դուռն, քո-
նի մը յետեւեալ տեղի ունեցեր են : Ուս-
տի Բ. Դուռը թղթատարաւ գալիք ցան-
կին կապուած որ այսօր վաղը կը հասնի :
Երկրորդ ցանկին մէջ կը գտնուին Ե.
ղեր նաև այն երեք անձանց անունները
որոնք առաջին ցանկէն անգամ մը սրբա-
ւած էին :

— Բերայի միւլաղիմ Մէհմէտ աղա ե-
րէկ առաւօտ Գումարաճի փողոցը տուն
մը խուզարկութիւն ընելով, չորս դոզ
գտաւ Վասիլի, Էլէֆթէր, Միխայիլ և Ս-
թէլիօ, որոնք դիմադրելու փորձ փոր-
ձեցին և ոտականի մը վրայ կրակ ըրին :
Դիտակը ոտականին կրկնօրը ծակեց ան-
ցաւ : Ոտականը սկսան կրակ ընել և
Վասիլի վերաւորուեցաւ : Միւս երեքն
ալ բանուեցան :

Գողթներով լեցուն հինգ սնտուկ և
երկու տօպրակ գանգաքան տան մէջ :
Երկու օր առաջ մի և նոյն փողոցը դեր-
ձակ մը կողոպտուած էր : Ասոր ունե-
ցածն ալ սնտուկին մէջէն գտնուեցաւ :

— «Փարիզ կէս օր, Փարիզ կէս գի-
շեր» անուն նոր լրագիր մը պիտի սկսի
հրատարակուիլ այս օրերու Փարիզի
մէջ :

— Պ. Գումուշտուրուի հիւանդութիւ-
նը ծանրացեր է :

— Տիրիթթօ իտալական լրագիրը կը
գրէ թէ Տիրիթթօ իտալական հիւպո-
տոսին և Օսմանեան իշխանութեանց յա-
րաբերութիւնը օսմանցի զինուորին դէպ-
քէն բնաւ խանգարուած չեն :

Այս մասին Համվայի և Կ. Պօլսոյ
կառավարութեանց մէջ բանակցութիւնը
բացուած են, և Տիրիթթօ կը յուսայ
թէ իտալական հիւպոտոսին հառուցում
պիտի ըլլայ :

Տիրիթթօ իտալական նաւ մը շրկելու
լուրը սուտ ելաւ :

— Ճէրիտէ Կարնոյ խնդրոյն վրայ կա-
ռավարութեան խորին ուշադրութիւնը
հրաւիրելով, կառավարիչ բոլոր հայա-
բնակ գաւառները խիստ հսկողութեան
մ'ենթարկել, Կրսէ թէ Կարնոյ վերա-
բերեալ զրոյցները բոլորովին անհիմն
չեն : Հետեւեալ եթէ Բ. Դուռը այժ-
մէն հարկ եղածն ի գործ չդնէ, ի վեր-
ջոյ շատ պիտի զղջայ, և պիտի հասկնայ,

սակայն ուշ, թէ անհագ գտնուելովը
շատ սխալած է :

Ճէրիտէի այս լեզուն ծանր ըլլալով,
Պատրիարքարանի ուշադրութեանը կը
ներկայացնեմք :

— Պապը Ալիի համբուռն վրայ Գէորգ-
անուն հայազգիի հաշտունը անցեալ գի-
շեր երեք հօգի երթալով կը հասնէ և ա-
ռանց բան մը վճարելու կը մեկնին :
Խանութպանը առանց գինովութիւնը տե-
նելով ձայն չը հաներ : Սակայն երէկ հա-
շտներէն մին խանութին առջևէն անցնե-
լով, խանութպանը իւր ստակը կը պա-
հանջէ, ասոր վրայ հաշտը գանակ մը
հանելով յիշեալ Գէորգը չարաչար կը վի-
րուարէ և կը փախչի : Հոն գտնուող ե-
րիտասարդներէն մին չարագործը բաւա-
կան հալածելէ վերջը կը ձերբակալէ և
գտնակը ձեռքէն առնելով ոստիկանու-
թեան կը յանձնէ :

— Գումուշ փաշա ութամեայ յղի կին
մը քանի մ'օր առաջ առնը օտարութեն
կիյնայ և մէկու մը բռն չըրեր : Ետայ
ստատիկ կը հիւանդանայ : Բժիշկները կը
ծանուցանեն թէ՝ մանուկը չորս օրուան
մեռած ըլլալով անհնար է զինքն ազա-
տել : Սակայն Հոնգարացի Տ. Փուտ ե-
ղելութիւնը իմանալով տանտիրոջ կը ներ-
կայանայ, և մարդասիրաբար մեռեալ
մանուկը առնելով մայրը կաշատէ :

— 896 —

Ծառան կառքին դուռը բացաւ : Պոնաբարթ կառ-
քին մէջ ցատեց :

— Ուր կերթանք զօրապետ, ըսաւ Պոնիէն :

— Թիւլլըրի, պատասխանեց Պոնաբարթ :

Պոնիէն բոլորովին զօրացած հրամանը կրկնեց կա-
ռապանին և առաջին հիւպատոսին դարձաւ իբր բա-
ցատրութիւն խնդրելու համար : Սակայն հիւպատոսը
խորհրդածութեանց մէջ ընկղմած էր : Հետեւեալ
քառասունը թէ և բարեկամ սակայն զանիկա խանգա-
րել չուզեց :

Կառքը արագութեամբ քալեց — Պոնաբարթ միշտ
այսպէս քալել կը սիրէր — և Թիւլլըրի ուղղեցաւ :

Թիւլլըրիի պալատը ուր հսկտեմբեր 3 և 6 օրերէն
վերջը Լուդովիկոս Ժ. Գ. և յետոյ Ազգային Ժողովը և
Հինգ-հարիւրօց Ժողովը կը բնակէին, նոյեմբեր 18 էն
ի վեր պարագայ էր :

Նոյեմբեր 18 էն ի վեր Պոնաբարթ թագաւորական
պալատն վրայ քանի մ'անգամ ակնարկ նետած էր :
Սակայն կը մտածէր որ ջնջեալ թագաւորաց պալատը
բնակիլը կասկած կրնար առթել :

Պոնաբարթ Ժիւնիիւս Բրուտոսի փառաւոր կիսոր-
ձան մը բերած էր իտալիայէն : Լիւքսէնպուրկի մէջ
ասոր տեղ չկար : Ուստի նոյեմբերի վերջերը առաջին
հիւպատոսը Տալիա հասարակապետականը կոչելով ա-
նոր յանձնած էր այս կիսորձանը Թիւլլըրիի հրապարա-
կին մէջ կախել :

Ինչպէս կարծել որ Տալիա Մարտի բարեկամը, Կե-
սարի օպանին կիսորձանը Թիւլլըրիի մէջ կախելով ա-
պագայ կայսեր մը բնակարանը կը պատրաստէր :

— 893 —

— Այս պարբերութիւնը կը կարգաւ օրպէս զի ան-
կէ վերջը եկած պարբերութեան աւելի ուշադրութիւն
ընէք, պատասխանեց լորտ Թանլէյ :

— Տեսնենք յաջորդ պարբերութիւնն, ըսաւ Պոնա-
բարթ անհամբերութեամբ :

Սըր Ճօն շարունակեց :

« Բայց այսպիսի դէպք մը Գաղղիոյ և աշխարհին հա-
մար որքան փափաքելի ալ ըլլայ, Ն. Կ. Վեհափառու-
թիւնը հաստատուն և անպահով հաշտութեան մը կարե-
ւորութիւնը անոր հետ կը կապէր... »

Սըր Ճօն այս վերջին բառերը շեշտելով ըսաւ :

— Ահ, ահ, ըսաւ Պոնաբարթ :

Եւ ուժգին կերպով Սըր Ճօնի մօտեցաւ :

Անգղիացին շարունակեց :

« Ն. Կ. Վեհափառութիւնը բնաւ նպատակ չունի հը-
րամայել Գաղղիոյ թէ ինչ ձև պէտք է առնու նորա կա-
ռավարութիւնը, ոչ ալ թէ օրի՝ ձեռքը պիտի յանձնը-
ւի անոր կառավարութիւնը մեծ և զօրաւոր աղբի մը
դործերը վարելու համար : »

— Նորէն կարգացե՞ք, ըսաւ ուժգին կերպով Պո-
նաբարթ :

— Դուք կարգացե՞ք, պատասխանեց Սըր Ճօն :

Եւ թուղթն անոր երկնցուց :

Պոնաբարթ կարդաց :

— Դուք աւելցնել տուիք պարոն այս պարբերու-
թիւնը :

— Գոնէ օնդեցի որ մէջը մտնէ :

Պոնաբարթ մտածեց :

— Իրաւունք ունիք, ըսաւ նա : Պարպօններու վե-

ՏՈՒՔԹ. Մ ԿՐՃԻԿԵԱՆ

Մասնագէտ Չղային հիւանդութեանց

Պատիւ ունի ծանուցանել յարգոյ հասարակ-
կութեան որ այս անգամ այլեւայլ կողմերէ ի-
րեն դիմող հիւանդաց դիւրութիւն ըլլալու հա-
մար, որոշած է ամեն օր ժամը 9 էն 11 օ-
րիս կամուրջին դիմաց, Մեծ. Գիւշիւքեան եղ-
բայց դեղարանը, Չղային ամեն անգամ հիւան-
դութեանց համար իրեն դիմողները ընդունիլ,
եւ կիրակի օրերը մինչեւ կէս օր, ըստ սովո-
րականի իւր տան մէջ կընդունի, Պէշիկթաշ
Նէնի մահալէ փոստա ճատտէսի Թիւ. 48 :

ԱՊԱՅՈՑՑԻ ԶՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ

Ի ձե հարցման և պատասխանելոյ
Տպագրութիւն Արամեան

Կը ծախուի բոլոր գրաված առաջ քով
Ի գին 5 դրուշ :

ԸՆՏԻՐ ԱՍԱՅՈՒԱԾՔ

ՕՏԱՐԱԶԳԻ ԱԿԱՆԱԴՐ ԱՆՁԱՆՑ

Կենսագրական համառօտ տեղեկութեամբ
Հաւարեց

ՆՂԻՇԷ ՎԱՐԴ. ԴՈՒՐԵԱՆ

Տպագրեալ ծախիւք Գրական Մասնա-
թմբի Իւսկիւտարու

Արամեան մաքուր տպագրութեամբ հրա-
տարակալ առն մատենիկը՝ որ կը պարունակէ
օտարադէի ականաւոր անձանց ընտիր ասաց-
ուածները կը ծառայէ մանկանց իրեւ նիւթ
գրութեան եւ իրեւ գրական անունը նոցա
մատաղ մտաց : Ամեն կարգի ազգայնոց ըն-
թերցասիրութեան արժանի գործ մ'է այս :

Կը գտնուի բոլոր հայ գրաված առաջ քով
Ի գին 5 դրուշ :

ՏԵՐ-ԻՄԱՐԱԳԻՐ

Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Իրգա փաշա խաճ քիւ 14

Փ Ա Ն Ա Ս Է

ԴԵՂ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂ ՍԱՄԱՐԱՅԻՈՅՆ

Կը ծախուի Մինասեան եւ Ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիա Կ. Պօլսոյ
Փանասէն իւր օգտակարութեամբն, ինչպէս Ամերիկայի եւ Եւրոպայի, նոյնպէս և Թուր-
քիոյ այլ եւ այլ կողմերը մեծ ընդունելութիւն գտած է :

Փանասէն գեղացւոյն եւ գաւառացւոյն բժիշկն ու բարեկամն է, եւ մեծ օրհնութիւն
մը համարուած է այն տեղերուն համար, ուր բժիշկ ու դեղ եւ դարման հազիւ կը գտնուին :
Փանասէն բուսեղէններէ բաղադրեալ լինելով՝ բոլորովին անմեղա է : Փանասէն այրածին ցաւը
կ'աւնէ ու քիչ ատենի մէջ կը բուժէ : նոյնպէս եւ մարմնոյն կտրուած ու ճմլուած տեղե-
րուն ցաւն ու բորբոքը շուտով կ'անցնէ :

Չղային, յօղային եւ ոսկրային առտիկ ցաւերը բուժելով՝ տաքնապեալ կը հան-
դարեցնէ : Ստամոքսի, փորի եւ աղեաց ցաւերը կը կտրէ ու պաղէ յառաջ եկած դժուարու-
թեանց առաջը կ'առնուի :

Փանասէն ակռայի օտստիկ ցաւերը շուտով կը բուժէ : Մարմնոյն կտրուած կամ վիրա-
ւորեալ կողմերն առաւ փանասէ քսելով շուտ կը բժշկուին ու կը գոցուին : Փանասէն կը
բժշկէ նաեւ փորհարութիւն, թանջք, հազ, ջերմ, կոկորդի բորբոք եւ քաւցք, մէջքի ցաւ
եւ այլ զանազան ախտեր, որոց ակզնապատճառը գրեթէ նոյնն են : Այսպէս կը վկայեն շա-
տեւ, որք փորձած են : Ընտանիք իրենց տան մէջ ու պանդուխտք եւ ճանապարհորդք իրենց
մօտ փանասէ պահելով եւ յանկարծական դժուարութեանց առեւն գործածելով՝ մեծ օգուտ
կը քաղեն եւ ծանր հեռեւանաց առաջը կ'առնուն : Փանասէն հեղուկ է, քրթէ՝ մարմնոյն
վրայէն քսելով եւ թէ՛ խմելով ալ բժշկութիւն կը գործէ :

Գործածութեան կերպը հետն է : Գլխաւոր վաճառատեղին է, Ղալաթիա Նէնի-ձամիի դրան
կից Մինասեանին Ամերիկեան վաճառատունը, նաեւ մայրաքաղաքիս գեղադարձաց քով ու գա-
ւառներն ալ կը գտնուին :

— 594 —

բաղաւորը այլ ևս պայման մը չէ : Եւ ես ոչ միայն իբր
զինկուրական պետութիւն այլ և իբր քաղաքական իշխա-
նութիւն ընդունուած եմ :

Յետոյ ձեռքը օրը ձօնի երկնցնելով :

— Ինծմէ բան մ'ունի՞ք խնդրելու պարօն :

— Այն միակ բանը որուն կը փափաքեմ ես, Բօլանն
արդէն խնդրած է ձեզմէ :

— Եւ ես արդէն պատասխանած եմ որ արդէն նո-
րա քրոջ հետ ամուսնութեանդ սրտանց կը փափաքեմ...
Եթէ աւելի հարուստ ըլլայի կամ դուք եթէ աւելի
նուազ հարուստ ըլլայիք, անոր օժիտը ես ինքնս կու-
տայի...

Սըր ձօն շարժում մ'ըրաւ :

— Բայց դիտեմ որ ձեր հարստութիւնը երկուք-
նուդ կը բաւէ և մինչև իսկ : աւելցուց Պօնաբարթ ժըպ-
տելով, ուրիշի ալ կը բաւէ : Ուստի կը շնորհաւորեմ
որ ձեր սիրած կնոջ ոչ միայն բարեբաւօտութեան այլ և
հարստութեան պատճառ պիտի լինիք :

Յետոյ կոչելով :

— Պուրիէն :

Պուրիէն եկաւ :

— Մեկնեցու զօրապետ, ըսաւ նա :

— Լաւ, ըսաւ աւաջին հիւպատօսը. բայց առոր հա-
մար չը կոնչեցի զձեզ :

— Ձեր հրամանին կսպասեմ :

— Յերեկ կամ գիշեր ո՞ր ատեն որ լորտ թանկէյ
հոս գայ, բարեբաղդութիւն պիտի համարիմ ինձ զա-
նիկա տեսնել առանց սպասելու : Կը լսէ՞ք իմ սիրելի
Պուրիէն, լսեցի՞ք միջօրե :

— 595 —

Լորտ թանկէյ ի նշան շնորհակալութեան խնար-
հեցաւ :

— Հիմա, ըսաւ Պօնաբարթ, կը կարծեմ դուք ըս-
տիպուած էք նուար—Պօնթէնի դղեակն երթալու :
արդեւ չեմ լինիր ձեզ, միայն պայման մը կ'առա-
ջարկեմ :

— Ինչ է, զօրապետ :

— Եթէ դեռ պահական ուրիշ պաշտօնի մը համար
դարձեալ պէտք ունենամ ձեզի...

— Ատիկա պայման չէ, շնորհ մ'է :

Լորտ թանկէյ խնարհեցաւ և դուրս ելաւ :

Պուրիէն կը պատրաստուէր անոր ետեւէն դուրս
ելնելու :

Բայց Պօնաբարթ իւր քարտուղարը կանչելով :

— Լծեալ կառք մ'ունի՞ք պատրաստ, հարցուց
անոր :

Պուրիէն բալը նայեցաւ :

— Այո զօրապետ :

— Լաւ, պատրաստուեցէք ուրեմն, մէկտեղ դուրս
պիտի ելնենք :

— Պատրաստ եմ զօրապետ : Գլխարկս և վերար-
կուս միայն տունը պէտք ունիմ : Թննք ալ սենեա-
կըս են :

— Ուրեմն երթանք, ըսաւ Պօնաբարթ :

Ինքն ալ իւր գլխարկը և թիկնոցը առաւ և աւշիւ
քալելով պզտիկ սանդուխէն վար իջաւ և կառքին ապ-
նարկ մ'ըրաւ մօտենալու :

Պուրիէն թէ և տնապարեց սակայն հազիւ Պօնաբար-
թին ետեւէն կըցաւ հասնիլ :